

SAMFUNNSANSVARSRAPPORTERING – ET REGNSKAPSRETTSLIG OG DANSK PERSPEKTIV

HANS R. SCHWENCKE er dr. juris og professor i regnskap ved Handelshøyskolen BI. Han er også nestleder i fagorganet i Norsk RegnskapsStiftelse. RegnskapsStiftelsen har ansvar for utarbeidelse av standarder for finansiell rapportering i Norge.

Regjeringen foreslo 7. desember 2012 (Prop. 48 L (2012–2013) *Endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover (rapportering om samfunnsansvar mv.)*) nye regler for store foretak om rapportering av samfunnsansvar. Slik rapportering har vært på den politiske dagsordenen i lengre tid, og petroleumsfondets krav til rapportering blant bedrifter fondet investerer i, viser også at det er interesse for slik rapportering.

Proposisjonen munner ut i et konkret forslag til lovendring med følgende nye paragraf: § 3–3 c. Paragrafen lyder:

§ 3–3 c Redegjørelse om samfunnsansvar

«Store foretak skal redegjøre for hva foretaket gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter. Redegjørelsen skal minst inneholde opplysninger om retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder foretaket benytter for å integrere de nevnte hensynene i sine forretningsstra-

tegier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter. Foretak som har retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder som nevnt skal i tillegg opplyse om hvordan foretaket arbeider for å omsette disse til handling, gi en vurdering av resultatene som er oppnådd som følge av arbeidet med å integrere hensynene som er nevnt i første punktum i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter, og opplyse om forventninger til dette arbeidet framover.»

Lovforslaget innebærer altså at foretak hvor driften har med for eksempel arbeidstakerrettigheter og ytre miljø å gjøre, noe som er tilfellet for de fleste bedrifter, blir nødt til å *rapportere* om disse aktivitetene.

Fra et regnskapsperspektiv kan regjeringens forslag til samfunnsrapportering betraktes som *ikke-finansiell* rapportering, det vil si viktig tilleggsinformasjon til de tradisjonelle regnskapskravene knyttet til årsregnskapet. Andre krav til ikke-finansiell rapportering finnes i kravene til årsberetning i regnskapsloven § 3–3a, for eksempel krav om opplysning om arbeidsmiljø, ytre

miljø, likestilling og diskriminering. Det nye forslaget kan følgelig ses på som en videreføring og utvidelse av dagens lovkrav. Ikke minst er det altså nye krav knyttet til informasjon om menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og korrupsjon.

Jeg har med denne korte artikkelen ikke til formål å drøfte de nye kravene i detalj. Det regner jeg med at andre vil gjøre når kravene har blitt vedtatt. I stedet skal jeg se nærmere på bakgrunnen for forslaget, blant annet hvilke regnskapsrettslige initiativ innen ikke-finansiell rapportering som har vært fremmet, og eventuelt vil bli fremmet, på et internasjonalt (IASB), europeisk (EU) og nasjonalt (Norge) nivå. Grunnen til at jeg finner denne synsvinkelen interessant, er at jeg mener at rettslig regulering av rapportering er nødvendig for å sikre at store foretak sørger for at deres samfunnsansvarsrapportering ligger på et tilstrekkelig høyt kvalitativt nivå. Rettslig regulering er også egnet til å sikre at det gis sammenlignbar informasjon innenfor regioner og over regionsgrenser, noe som vil være nyttig for finansmarkedene og dessuten nyttig med hensyn til å oppnå ytterligere bevissthet rundt spørsmål knyttet til samfunnsansvar på verdensbasis.

Det kan dessuten være en klar fordel om kravene til samfunnsansvarsrapportering blir en integrert del av de generelle kravene til foretakenes finansielle rapportering, det vil si en del av nasjonal og internasjonal regnskapsrett. Det vil også lettere kunne åpne for en debatt om for eksempel revisors rolle i tilknytning til avgitt informasjon.

1. INTERNASJONALT – IASB OG IKKE-FINANSIELL RAPPORTERING

International Accounting Standards Board (IASB) har påtatt seg ansvaret for å regulere regnskapsrapportering internasjonalt, og fra 2005 gjelder disse regnskapsreglene blant annet for alle stater som inngår i EØS-samarbeidet, inkludert Norge. Regelverket som IASB utarbeider, kalles International Financial Reporting Standards (IFRS) og brukes i praksis for alle børsnoterte foretak i hele verden, med unntak av amerikanske selskaper, som benytter US GAAP.

IASB har hittil begrenset sin aktivitet til gjeldende regulering av finansiell rapportering, det vil si regler knyttet til regnskapsmessig måling og presentasjon knyttet til det tradisjonelle resultatregnskapet og

SAMMENDRAG

Stortinget vil i vårsesjonen ventelig vedta nye regler i regnskapsloven knyttet til ikke-finansiell rapportering, nærmere bestemt samfunnsansvarsrapportering. Det skal bl.a. gis opplysninger knyttet til arbeidstakerrettigheter, ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon.

Med utgangspunkt i et regnskapsrettslig perspektiv drøfter artikkelen bakgrunnen for vedtaket. Mangel på europeisk (EU-direktiver) og internasjonal (IASB) regelverk på dette området vanskeliggjør regional og internasjonal harmonisering. Forslaget er derfor i stedet inspirert av dansk årsregnskapslov, som i flere år har hatt tilsvarende krav på dette området. Regjeringen håper forslaget bidrar til økt åpenhet og økt bevisstgjøring knyttet til samfunnsansvarsspørsmål blant større norske foretak.

Det er verd å merke seg at samfunnsansvarsrapportering er gjenstand for løpende drøftelser så vel på EU- nivå som internasjonalt. Slik sett kan det kommende lovvedtaket kanskje betraktes som et overgangsregime som i fremtiden vil bli erstattet av europeiske og/eller internasjonale tiltak.

balansen med tilhørende noter. IASB har altså ikke gitt obligatoriske regler i forbindelse med ikke-finansiell rapportering. Institusjonen har likevel vært opptatt av en viss ryddighet når det gjelder hvordan slik ikke-finansiell informasjon bør gis. IASB utformet derfor i 2010 en anbefaling i forbindelse med årsberetning (*management report*). Anbefalingen regulerer strukturen på og typen informasjon i en årsberetning. Mangel på detaljregler og status som *anbefaling* viser at IASB foreløpig ikke er særlig engasjert i regulering av ikke-finansiell informasjon.

Selv om IASB hittil ikke har utgitt obligatoriske regler om ikke-finansiell rapportering, betyr det ikke at institusjonen er uinteressert i utviklingen på dette området – ikke minst fordi slik informasjon kan ha stor betydning for finansmarkedene. IASB inngikk derfor 7. februar 2013 en samarbeidsavtale med institusjonen for samfunnsansvarsrapportering: International Inte-

grated Reporting Council (IIRC). Samarbeidsavtalen sikrer at IASB vil drøfte mulige reguleringsformer på dette området i framtiden.

2. EUROPA – EU SETTER RAMMER FOR NASJONALT REGNSKAPSREGELVERK INNENFOR EØS-OMRÅDET (INKLUDERT NORGE)

Den norske regnskapsloven representerer en implementering av EUs regnskapsrett. Både medlemsstatene og Norge er etter EØS-avtalen forpliktet til å implementere denne regnskapsretten på nasjonalt nivå.

EUs regnskapsdirektiver stiller krav til årsberetning (jf. 4. selskapsrettsdirektiv, artikkel 46), og dette kravet gjelder både børsnoterte og unoterte foretak, det vil si aksjeselskaper i Norge. Direktivkravene omfatter blant annet miljørapportering, og EU går altså lenger i sine informasjonskrav på dette området enn hva IASB gjør. Formuleringene om miljørapportering i direktivene og den norske implementeringen av disse er imidlertid relativt generelle. Kravene har derfor ikke omfattet samfunnsansvarsrapportering som tilsvarende det aktuelle lovforslaget, så langt.

EU har drøftet utvidede krav til samfunnsansvarsrapportering en lang stund, men det er fortsatt noe uklart hvorvidt og når disse kravene vil bli foreslått, og i tilfelle hvilke krav som vil bli foreslått av EU, jf. Prop. 48 L (2012–2013), pkt. 2.4.3. Uansett må det kunne konstateres at EU er mer opptatt av å innlemme slike krav i regnskapsretten enn hva IASB ser ut til å være.

I disse dager er EU i ferd med å endre sine regnskapsdirektiver vesentlig. Det er liten grunn til å tro at omfattende rapporteringskrav knyttet til samfunnsansvar vil inngå i de nye regnskapsdirektivene. Vi kan imidlertid konstatere at det er foreslått opplysningskrav om betalinger til myndigheter, noe som kan hevdes å være et bidrag i samfunnsansvarssammenheng, og ikke minst knyttet til oppmerksomheten rundt korrupsjon.

3. REGJERINGENS FORSLAG TIL SAMFUNNSANSVARSRAPPORTERING – «LOOK TO DENMARK»

Prop. 48 L (2012–2013) viser tydelig at regjeringen er opptatt av næringslivets samfunnsansvar. Lovforslaget om rapportering som foreligger, må ses på som et initiativ som primært tar sikte på å øke næringslivets bevissthet knyttet til disse spørsmålene.

Mangelen på en klar regulering internasjonalt og innenfor EU på dette området (se ovenfor) er imidlertid en utfordring for norske lovgivere. Det er jo åpenbart ønskelig å etablere en nasjonal lovgivning som er godt harmonisert med sammenlignbare land. I denne situasjonen har da regjeringen i stedet vurdert erfaringene fra samfunnsansvarsrapportering i Danmark, som stiller vidtgående lovkrav på dette området. Det framgår dessuten direkte i mandatet til den arbeidsgruppen som skulle utrede norske regler, at de «skulle se hen til» kravene i den danske årsregnskapsloven (jf. Prop. 48 L (2012–2013), s. 9.), jf. lovens § 99 a. Forslaget fra regjeringen er utvilsomt i betydelig grad inspirert av den danske årsregnskapsloven.

Mye tyder på at de danske rapporteringskravene, som tilsvarende de kravene som nå er foreslått av den norske regjeringen, har økt bevisstheten rundt samfunnsansvar, og for øvrig har hatt en positiv effekt på foretakenes arbeid med samfunnsansvar, (jf. Prop. 48 L (2012–2012), s. 9). I Danmark er det dokumentert en sterk økning i foretak hvor samfunnsansvar er en integrert del av forretningsstrategien. Forslaget fremmes nok primært med utgangspunkt i et håp om å oppnå tilsvarende effekter i Norge.

4. OPPSUMMERING

Både på europeisk og på internasjonalt nivå er det for tiden økt oppmerksomhet rundt foretakenes samfunnsansvar og rapportering i den forbindelse. Imidlertid har ennå ikke verken IASB eller EU lyktes i å etablere et omforent regelverk som sikrer sammenlignbar rapportering om disse forholdene internasjonalt og innenfor EU. Antakelig er det bare et spørsmål om tid før et obligatorisk regelverk på europeisk eller internasjonalt nivå kan se dagens lys. Et slikt regelverk kan være et viktig skritt på veien mot å sikre forbedret investorinformasjon, og kan dessuten bidra til økt bevissthet knyttet til samfunnsansvar.

Vi må anta at norske myndigheter vil være sterke pådrivere i den europeiske og internasjonale utviklingen på dette området. I mellomtiden har altså den norske regjeringen, med Danmark som forbilde, foreslått regnskapsregler som tar sikte på å øke den norske bevisstheten rundt samfunnsansvar. La oss håpe at de nye lovreglene vil vise seg å bli vellykket i så måte, og at de kan være et lite bidrag til å øke tempoet på den internasjonale utviklingen. M